

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

شرح درس اصول و مبانی بیمه و تامین اجتماعی دوره کارشناسی اقتصاد، نیمسال: دوم ۴۰۳-۱۴۰۲

زمان و محل تشکیل کلاس: شنبه‌ها ۱۷:۰۰-۱۵:۰۰ در کلاس ۹۴

وب سایت درس: <https://staff.alzahra.ac.ir/safarzadeh>

تاریخ و ساعت امتحان نهایی: ۱۴۰۳/۰۴/۰۳ ساعت ۱۲:۰۰-۱۰:۰۰

مراجعه حضوری: روزهای یکشنبه ۹:۰۰-۸:۰۰ و یا با تعیین وقت قبلی

مدرس: دکتر صفرزاده شماره تلفن دفتر: ۸۵۶۹۲۷۴۵

پست الکترونیک: e.safarzadeh@alzahra.ac.ir

اهداف درس:

یکی از ارکان اصلی ایجاد آسایش خاطر و امید به آینده در مردم بیشتر کشورهای جهان، تامین اجتماعی است. توزیع مجدد درآمدها و بازتوزیع ریسک خطرانی که هر انسانی در طول حیات خود ممکن است با آنها مواجه شود؛ از جمله ساز و کارهایی است که تامین اجتماعی با استفاده از آنها باعث کاهش عمده فقر، بی خانمانی، بیماری، بزهکاری و سایر معضلات اجتماعی می‌شود، یا از افراد جامعه در برابر موقعیت‌هایی از قبیل بیکاری، بیماری، حادثه، بی سرپرستی و از کار افتادگی با تامین درآمد از دست رفته به علت مخاطرات مذکور حمایت کرده و موجب ارتقای سطح رفاه اجتماعی تک تک افراد جامعه می‌شود.

نیاز بشری و اهمیت تامین اجتماعی از یکسو و چالش‌های موجود در این حیطه و بحران‌های ناشی از ناکارآمدی صندوق‌های بازنشستگی از سوی دیگر، این ضرورت را ایجاد کرده است که اصول و مفاهیم تامین اجتماعی همراه با زمینه‌های تاریخی و تجارب مختلف در این زمینه بیشتر مورد بررسی قرار گیرد. همچنین آشنایی با فرایند و محتوای تحولات در حوزه تامین اجتماعی، نیاز هر نیروی انسانی آماده به کاری است.

بر این اساس هدف اصلی این درس آشنایی دانشجویان با مفاهیم کلیدی و اساسی بیمه‌های اجتماعی (به عنوان یکی از مولفه‌های تامین اجتماعی) و همچنین مفهوم تامین اجتماعی و تحولات نظری و تجربی در این زمینه است. این آشنایی منجر به شناخت مناسب نسبت به نظام تامین اجتماعی در ایران و سطح بین‌المللی خواهد شد. انتظار می‌رود در پایان درس دانشجویان با مفاهیم موصوف آشنایی یافته و بتوانند در حوزه عمل (ورود به بازار کار) از آن استفاده نمایند.

سرفصل مطالب درس

۱. مفاهیم و کلیات

- آشنایی با تعریف و مفهوم نظام تامین اجتماعی
- روند شکل‌گیری تامین اجتماعی در جهان
- نگاهی به شکل‌گیری سه جانبه‌گرایی و خاستگاه آن
- نقش بیمه‌های اجتماعی در فرآیند حمایت از تولید و سرمایه انسانی

۲. مبانی نظری تامین اجتماعی

- اصول و مبانی حاکم بر چگونگی شکل‌گیری بیمه‌های اجتماعی
 - ✓ مبانی تامین اجتماعی
 - ✓ اصول کلی حاکم بر نظام تامین اجتماعی
 - ✓ اصول حاکم بر بیمه‌های اجتماعی
 - ✓ اجزای مختلف تامین اجتماعی
- راهبردهای مختلف حمایت اجتماعی
 - ✓ راهبرد بیمه‌ای
 - ✓ راهبرد حمایت اجتماعی
 - ✓ راهبرد امدادی و مساعدت
- مدیریت صندوق‌های تامین اجتماعی
 - ✓ نقش دولت در اداره صندوق‌های تامین اجتماعی
 - ✓ ساختار مدیریت
- نقش نظام تامین اجتماعی در توسعه اقتصادی و اجتماعی با تاکید بر توسعه پایدار
 - ✓ مفهوم کلی توسعه پایدار
 - ✓ تاثیر تامین اجتماعی بر توسعه انسانی
 - ✓ تامین اجتماعی و توسعه پایدار
- نظام تامین اجتماعی و بستر اقتصادی آن
 - ✓ تاثیر رشد اقتصادی بر تامین اجتماعی
 - ✓ نقش تامین اجتماعی در رشد اقتصادی
- نظام‌های تامین اجتماعی چند لایه
 - ✓ تاریخچه
 - ✓ ضرورت نظام‌های چند لایه
 - ✓ مدل‌های تامین اجتماعی چند لایه
 - ✓ تجربه برخی کشورها
- اصول و مبانی تامین اجتماعی از دیدگاه اسلام
- سازمان‌ها، نهادها و اسناد بین‌المللی مرتبط
 - ✓ سازمان بین‌المللی کار
 - ✓ اتحادیه بین‌المللی تامین اجتماعی
 - ✓ بانک جهانی
 - ✓ صندوق بین‌المللی پول
 - ✓ تامین اجتماعی در اسناد بین‌المللی
- تامین اجتماعی و جمعیت

- ✓ گذار جمعیتی و تامین اجتماعی
- ✓ اثرات سالمندی بر نظام‌های تامین اجتماعی
- ✓ سالمندی و اصلاح طرح‌های تامین اجتماعی
- ✓ ضرورت توجه به بازار کار

۳. منابع و مصارف تامین اجتماعی

- مدیریت منابع و مصارف در تامین اجتماعی
 - ✓ قوانین تامین مالی طرح‌های تامین اجتماعی
 - ✓ روش‌های تامین مالی طرح‌های تامین اجتماعی
- انواع طرح‌های بازنشستگی
 - ✓ طرح بازنشستگی با حق بیمه معین (DC)
 - ✓ طرح بازنشستگی با مزایای معین (DB)
 - ✓ اندوخته کامل (FF)
 - ✓ بدون اندوخته (PAYG) / اندوخته جزئی
 - ✓ صندوق بازنشستگی عمومی
 - ✓ طرح‌های بازنشستگی شغلی
 - ✓ طرح‌های بازنشستگی شخصی
- اصلاحات در نظام‌های تامین اجتماعی

۴. تامین اجتماعی در ایران

- تاریخچه تامین اجتماعی در ایران
- الزامات اسناد بالادستی و قانونی نظام تامین اجتماعی در ایران
 - ✓ الزامات ناشی از قانون اساسی
 - ✓ تامین اجتماعی در سیاست‌های کلی مصوب
 - ✓ الزامات ناشی از بازار کار
 - ✓ الزامات ناشی از قانون ساختار نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی
- آشنایی با صندوق‌های ارائه کننده بیمه‌های اجتماعی در ایران
 - ✓ سازمان تامین اجتماعی
 - ✓ صندوق بازنشستگی کشوری
 - ✓ سازمان تامین اجتماعی نیروهای مسلح
 - ✓ صندوق بیمه اجتماعی روستائیان، عشایر و کشاورزان
 - ✓ سایر صندوق‌های بازنشستگی مستقل

منابع اصلی

- اخوان بهبهانی، علی، مسعودی اصل، ایروان (۱۳۹۷). اصول و مبانی بیمه‌های اجتماعی، تهران: موسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی.

- لیا روین، کارول ال و دیگران (۱۳۹۸). **بیمه اجتماعی و عدالت اجتماعی**، ترجمه سید وحید میره بیگی و بهادر سهرابی، تهران، موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا.
- گرجی پور، اسماعیل (۱۳۹۵). **اسناد سیاستی نظام تأمین اجتماعی چندلایه کشور**، تهران: موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی.

منابع مرتبط

- همایون پور، هرمز (۱۳۸۶). **تأمین اجتماعی در ایران و جهان**، جلد اول و دوم، تهران: موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی.

ارزیابی و معیار نمره دهی

۱. در طول ترم **چهار** تمرین در خانه خواهید داشت که ارزش کل آنها تا سقف ۲۰٪ کل نمره درس خواهد بود.
 ۲. امتحان میان ترم در روز شنبه ۱۴۰۳/۰۲/۰۸ تا پایان فصل دوم خواهد بود که ارزش آن هم ۲۰٪ کل نمره درس خواهد بود.
 ۳. امتحان پایان ترم در روز ۱۴۰۳/۰۴/۰۳ از کل مباحث خواهد بود که ارزش آن هم ۶۰٪ کل نمره درس خواهد بود.
 ۴. فعالیت‌های کلاسی ۲ نمره مازاد بر ۲۰ خواهد داشت.
- ✓ تذکر: ۴۰٪ سوالات امتحان پایان ترم از مباحث میان ترم بوده و ما بقی از سرفصل‌های سوم و چهارم خواهد بود.

قوانین و مقررات کلاس:

۱. امتحان‌ها تشریحی بوده و مباحث مربوط به امتحان میان ترم برای امتحان نهایی حذف نخواهد شد.
۲. استفاده از تلفن همراه و نوت بوک در کلاس به هیچ وجه مجاز نیست. عدم توجه به این نکته موجب جریمه سنگین خواهد شد.
۳. هر گونه تغییر در برنامه درسی اعم از عدم برگزاری کلاس، برگزاری جلسات فوق العاده و یا جبرانی و نیز تغییر سرفصل‌ها و امتحانات از پیش به اطلاع دانشجویان خواهد رسید.